

Skulpturparken

- Ett samspel mellan konst och natur

The Sculpturepark

-The interaction between art and
nature

Per Nergiz Johansson

Skulpturparken- ett samspel mellan konst och natur

The Sculpturepark- The interaction between art and nature

Per Nergiz Johansson

Handledare: Peter Dacke, SLU, Alnarp, Institutionen för Landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Carola Wingren, SLU, Alnarp, Institutionen för Landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Kandidatarbete i trädgårdsdesign

Kurskod: EX0798

Program/utbildning: Trädgårdsingenjör:design - kandidatprogram

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2016

Omslagsbild: Dan Snow, Alfio Bonnano

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Skulpturpark, Park, Design, Konst, Natur, platsspecifik konst, Landskap, Gestaltungsförslag

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Sammanfattning

I min litteraturstudie har jag undersökt fyra olika skulpturparker som alla har sina karakteristiska drag. Platserna är Louisiana, Wanås, Insel Hombroich och Time Landscape. Under arbetets gång tillkom även Song Dongs verk i Karlsauhe Park. Mitt fokus har varit att undersöka dessa parker genom att analysera vad som gör dem speciella och konfrontera de tankar som finns på området för att förstå vad som gör en skulpturpark intressant. För att komma ännu närmare en förståelse hur man kan utforma en skulpturpark har jag gjort fältstudier på Wanås och Louisiana. I analysen studerade jag parkerna genom skisser, fotografier och planer för att förstå hur de är utformade samt hur samspelet mellan konst och natur tar sig uttryck på plats.

Alla de skulpturparker jag undersökt arbetar med platsspecifik konst på ett eller annat sätt och är mycket medvetna om samspelet mellan konst, arkitektur och natur. Konstverket måste placeras så att det står i samklang med sin omgivning, i kontrast eller i harmoni med landskapet.

En annan aspekt som gör skulpturparken till en intressant upplevelse är tanken om att den ska vara ett experimentfält för konstnären. Den konstnärliga friheten är viktig för att skapa ett uttrycksfullt och intressant innehåll.

Ett dynamiskt landskap är också det en förutsättning för att skulpturparken ska vara intressant. Dels för att konstnären ska arbeta i, och med landskapet som fond, men också för att det behöver finnas andra upplevelsevärden i en skulpturpark.

Men, till syvende och sist handlar det om att skapa en helhetsupplevelse. Grundaren till Insel Hombroich, Karl Heinrich Müllers tankar om "Kunst parallel zur natur" (Waern 1996, s.46) går hand i hand med det platsspecifika arbetssättet som finns på Wanås skulpturpark, även Louisianas grundare Jensen hade tankar om hur man fick skulpturerna att samspela med sin omgivande kontext. Lehane anser också att helhetsupplevelsen är avgörande om en skulpturpark ska vara intressant. "Successful parks take design, art and nature into equal considerations" (Lehane 2008, s.11).

Tanken att skapa en helhet där konst och natur samspelar på ett intressant sätt har hjälpt mig i min egen utformning av Malmös nya skulpturpark. Jag har tagit fram olika typer av vegetation som kan inspirera konstnärerna och som kan samspela med konsten på ett intressant sätt. I utformandet har jag fokuserat på konceptet, helheten och vegetationsgestaltningen. Jag har även tagit fram förslag på olika konstnärer som skulle kunna bidra med konstverk till parken.

Innehållsförteckning

Sammanfattning

1. Inledning

1.1 Bakgrund	1
1.2 Syfte.....	1
1.3 Avgränsningar	1
1.4 Material och metod.....	2

2. Vad gör en skulpturpark intressant?

2.1 Lousiana.....	2
2.2 Wanås.....	3
2.3 Time Landscape.....	4
2.4 Insel Hombroich	5

3. Skulpturernas placering i förhållande till vegetationen

3.1 Historisk bakgrund.....	7
3.2 Lousiana.....	8
3.3 Wanås.....	9
3.4 Time Landscape.....	10
3.5 Insel Hombroich.....	11
3.6 Karlsauhe Park.....	15

4. Sammanfattning- Hur skapar jag en intressant skulpturpark.....16

5. Skulpturparken- Analys 19

6. Gestaltungsförslag till Skulpturpark.....30

7. Diskussion

7.1 Litteraturstudie.....	42
7.2 Analys.....	44
7.3 Gestaltungsförslag.....	44
Referenslista.....	46
Opublicerat material	47
Bildförteckning.....	47

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Idén till detta arbete kom till mig i samband med att jag genomförde ett gestaltningsmoment i en kurs i färg och formlära på min utbildning till trädgårdsingenjör. Eftersom jag har ett stort intresse för både konst och natur känns det intressant att undersöka skulpturparken som fenomen. Vad är en skulpturpark och vilken typ av skulpturpark går att finna idag.

”En Skulpturpark är en park, eller på annat sätt urskiljbart område, med en permanent samling av skulpturer” enligt Wikipedia (Wikipedia 2016). Denna definition är väldigt bred och säger inte mycket om den variationsrikedom som finns idag.

Det finns en stor variation av skulpturparker idag, med olika karaktär på både landskap och växtlighet. Att undersöka vad som definierar en skulpturpark är intressant ur flera perspektiv. Skulpturparker som fenomen handlar inte bara om en samling objekt utan om relationen mellan artefakt och natur.

Jag vill göra ett designförslag till en skulpturpark i Malmö och komma fram till vilka komponenter som behövs för att både skapa en variationsrikedom och en sammanhållande struktur.

1.2 Syfte

Syftet är att utforska relationen mellan skulptur och natur genom att studera olika typer av skulpturparker och konfrontera de tankar som finns i ämnet. Vad gör en skulpturpark intressant? Hur har man tänkt när man placerat skulpturer i en befintlig vegetation? Vilka olika typer av vegetation kan man använda för att skapa en dynamisk plats? Mitt mål är att ta fram olika exempel på vegetation för skulpturparker.

1.3 Genomförande och avgränsning

Jag kommer att använda mig av relevant litteratur inom ämnet för att studera vad det finns för tankar om skulpturer i förhållande till natur. Detta kommer göras under hela arbetets gång men mest i början av arbetet. Jag kommer även att göra fältstudier på två olika skulpturparker, Wanås skulpturpark och Louisiana i Danmark, där jag kommer undersöka vilken vegetation man använt och hur vegetationen är placerad i förhållande till skulpturerna. Jag kommer att studera dokumentation i böcker och artiklar om några övriga skulpturparker bl.a. Insel

hombroich museum i Tyskland och Time landscape på Manhattan.

I mitt gestaltungsförslag kommer jag dels att reflektera över mina undersökningar av skulpturparkerna jag har studerat, dels att förhålla mig till omgivande kontext, karaktär och vegetation.

För mitt designförslag har jag valt en plats vid Malmöhus slott som jag anser har den rätta potentialen till att rymma en skulpturpark. I designarbetet kommer jag inte göra någon material- eller planteringsplan utan istället fokusera på själva utformningen av vegetationsgestaltningen.

1.4 Material och metod

Jag kommer att använda mig av relevant litteratur inom ämnet. Syftet med detta är bland annat att undersöka gränserna mellan artefakt och natur.

Jag kommer även göra fältstudier där jag använder mig av skissen som metod för att göra en analys av rumsligheten och vegetationen i skulpturparkerna. Det gör jag för att bättre förstå hur de olika skulpturparkerna är uppbyggda och hur jag kan använda mig av detta i min egen gestaltning.

I slutfasen av arbetet kommer jag att använda mig av skissen som metod för att bättre förstå området samt göra en inventering av växtmaterialet på platsen där mitt förslag ska utformas.

2. Vad gör en skulpturpark intressant?

2.1 Louisiana

Att Samspelet mellan konst, arkitektur och växtlighet är noga uttänkt är en förutsättning för att en skulpturpark ska vara intressant. Först och främst bör det finnas en grundstruktur.

Louisianas skulpturpark har hämtat sin inspiration från den engelska landskapsparken med sina slingrande gångar och tankar om öppenhet och slutenhet (Crenzien 2009). Parken har en fin samling av växter med intressanta trädslag som tulpanträd, gingko, atlasceder, magnolia och japansk lönn vilket ger parken andra upplevelsevärden, detta tillför en extra dimension.

Förutom strukturen och dispositionen av växtligheten är placeringen av skulpturerna av största vikt. "Konceptet Platsspecifikt är en av koderna, vare sig det handlar om att placera ut redan existerande skulpturer eller om konstnären gör ett nytt verk på plats" (Crenzien 2009, s.8).

2.2 Wanås

Även Wanås jobbar med detta koncept. Varje år bjuder man in konstnärer från hela världen för att skapa platsspecifik konst berättar grundaren Marika Wachtmeister (Wachtmeister 2001). Dessa konstnärers verk bildar säsongens utställning och vid slutet av året väljs ett konstverk ut att bli permanent. Varför Wanås är inspirerande för konstnärer att arbeta i beror bland annat på dess läge, historia, kopplingen till jordbruket och att det är "en verklig plats som konstnären skall arbeta i, inte ett låtsasrum" (Wachtmeister 2001, s.9). Samarbetet mellan konstnärerna och institutionen är fin och familjär. Marika berättar i sin bok om flera möten med dessa konstnärer och hur de tillsammans på plats har skapat utställningarna, hennes motto är att "konstnären alltid har rätt" (Wachtmeister 2001, s.7). Söderholm anser också att denna tanke om konstnärlig frihet är viktig och menar att detta är en av orsakerna till varför Wanås skulle "kunna kallas landets främsta skulpturpark"(Söderholm 2010, s.164). Ännu en intressant aspekt är hur Wanås genom åren speglar den samtida konstvärldens utveckling från att på 80- talet ställt ut monumental skulptur till att på senare tid visa mer idébaserade installationer och interaktiva verk (Söderholm 2010).

Miljön kring Wanås slott varierar. Nära slottet är parken tuktad och man kan se hur barocken på 1700- talet satt sin prägel på omgivningen med sina formklippta buskar, alléer och axlar (Wachtmeister 2001). På 1800- talet hämtade man inspiration från den engelska landskapsparken. I sydväst gjorde man om stora delar av trädgården till engelsk park med naturligt formade gångar, man gjorde det också "möjligt för människor att gå runt dammen" (Wachtmeister 2001, s.256). Vegetationen kring dammen består till stor del av rhododendronbuskage. Intill slottet finns det stora ytor av gräsmatta men naturen förvildas ju längre bort man kommer från slottet.

Nordin (Wachtmeister 2001) nämner denna vildmark som något som de samtida konstnärerna dras till. Det finns något spännande och spontant över att placera konst i en sådan miljö. Söderholm (Söderholm 2010) tycker också den informella delen av parken är spännande. Hon skriver i sin artikel om Wanås "Mer än en kringskuren park framstår bokskogen som ett stycke vildmark, vars korsande stigar uppmuntrar till fria strövtåg. När man stöter på ett konstverk, eller med kartan i hand spårar upp det, finns det närmast alltid ett inslag av överraskning och spontanitet". (Söderholm 2010, s.175). Detta har också varit målet för grundaren själv. I en intervju berättar hon om en av de aspekter som gör parken intressant "Avsiktligt har den vilda naturen bevarats och förstärkts snarare än tuktats" (Wachtmeister 2016).

2.3 Time Landscape

I Alan Sonfist Time Landscape på Manhattan i New York har växtligheten tagit över rollen som skulptur. Det är ett platsspecifikt verk som består av inhemska träd, buskar och perenner som enligt Sonfist (Sonfist u.å) fanns på Manhattan innan man började exploatera marken på 1600-talet. Vad som gör denna skulpturpark intressant kan vara flera saker. Bland annat handlar det om att förstå sin historia och den växtlighet som fanns där tidigare menar Sonfist i en intervju med Landi (Landi 2011). Men det är inte bara Sonfist själv som anser detta utan också journalister från NYC Times och Horticultural Magazine.

"He tells the stories of cultural and natural habitats. And awakens our responsibilities to the conservation of our environment." skriver Johnson i Horticulture Magazine. Även före detta borgmästaren instämmer med att säga "The concept of a year round natural microcosmic forest, which would contain plants and trees indigenous to pre-colonial New York is fresh and intriguing and is desperately needed for our city." - Ed Koch, Former New York City Mayor" (Sonfist u.å.).

Ur en estetisk synvinkel är verkets läge också intressant. Kontrasten mellan den vilda växtligheten och Manhattans raka linjer och höga byggnader framhäver vegetationen på ett fint sätt samtidigt som den i sin litenhet kritiserar de enorma betonglandskapen runtomkring. Denna kritik mot stadens betonglandskap skriver Sonfist om i sin biografi "the essence of my art reaches to inspire a dialogue with urban dwellers regarding their impact on the Earth. Each one of my site-specific sculptures addresses the issues of its surrounding location as well as the land's unique, natural heritage" (Sonfist u.å.).

Historien bakom verket är också spännande och ger mening. Sonfist berättar för Landi (Landi 2011) om sin uppväxt i Bronx, New York, hur han som pojke lekte och försvann in i naturens magiska värld. När han kom tillbaka på 60-talet efter både jordbruksstudier och konststudier fann han ett Bronx som liknade förödelsen efter andra världskriget, även hans favoritpark var förstörd. Hans reaktion var stark och han föreslog borgmästaren och stadsträdgårdsmästaren i staden att ett antal urbana skogsparker skulle planteras. 1965 var han klar med skisserna till Time landscape och gav förslaget till borgmästaren. Han fick dock kämpa i 12 år för att få igenom sin idé vilket ger verket extra tyngd (Landi 2011).

2.4 Insel Hombroich

Insel Hombroich är en skulpturpark som ligger på Ön Hombroich i Tyskland. Precis som Wanås ligger parken bortom storstadens hetsiga liv. Waern (Waern 1996) menar att platsen blivit ett slags andningshål i kontrast till stadens kommersiella strävan. Inga skyltar finns, inga pedagogiska texter, bara konsten, naturen och människan vilket han upplevde som väldigt befriande.

Det är en frodig ö där man arbetat under mottot "Kunst parallel zur natur" (Waern 1996, s.46). Ingenting är förmer än det andra, konsten, landskapet, byggnaderna och samlingen utgör en helhetsupplevelse menar Waern (1996). Vegetationen är vild och otämjd och man har på ett medvetet sätt arbetat för att skapa en känsla av vildhet och naturlighet. Med hjälp av pollenanalyser har man kunnat spåra den flora som växte där innan det var en åker.

De finns flera olika typer av landskap på platsen enligt Newhouse (Newhouse 1998), en kultiverad 1800-talspark, ett skogslandskap, ängar och kärr samt igenväxta åkrar. Dessa har enligt grundaren Karl Heinrich Müllers initiativ vuxit samman till ett stort naturligt landskap, gränserna finns där men är utsuddade. En av sakerna han gjorde var att så ut 150 olika perenna växter i parken för att sedan låta dem växa fritt. Hans filosofi var att låta naturen sköta jobbet och att människan inte skulle lägga sig i för mycket. Denna filosofi, att låta naturen växa fritt, har bidragit till ett varierat växt- och djurliv på ön vilket gör platsen rik på sinnliga upplevelser för besökarna, som doftande blommor, grodor som låter, fåglar som sjunger och koskit som doftar.

I detta mångfaciterade landskap står 16 konstnärligt formade paviljonger varav 11 är skapade av arkitekten Erwin Heerich. De är minimalistiskt utformade, låga, och passar väl in i landskapet. Vissa hyser Müllers konstsamlingar och andra är tomma. De tomma rummen är konstverk i sig, de fyller ingen funktion. Waern beskriver dessa rum som en slags rening av jaget, "man blir stämd till rätt frekvens för de fortsatta upplevelserna" (Waern 1996, s.46).

I parken finns det också ateljeer för konstnärer att arbeta i. En skulptör som har sin atelje i parken är Anatol Herzfeld, student till Joseph Beuys. Han arbetar i trä, stål och sten enligt wikipedia (Wikipedia 2016). Det finns ingen karta över placeringen av hans skulpturer men man kan se utifrån bilder från platsen att han med noga omsorg placerat ut sina skulpturer så att de står i samklang med landskapet.

1. Anatol Herzfeld. Insel Hombroich. Tyskland. Fotografi av Andreas Lischka.

På senare år har internationellt kända konstnärer som Per Kirkeby, Katsuhito Nishikawa och arkitekterna Raimund Abraham, Tadao Ando och Siza bjudits in för att utveckla parkens paviljonger (Long 2009). Waern tar också upp detta i sin artikel och menar att dessa byggnader kommer att öka "möjligheterna för konstnärer, författare, och kompositörer att bo och verka i ett gemensamt kulturlandskap" (Waern 1996, s.47).

Han skriver vidare att " Så är Insel Hombroich inte heller något egentligt museum. Det strävar varken efter att åskådliggöra historien eller öka besökarens bildning. Gästateljéerna visar att ambitionen snarare har varit ett experimentfält" (Waern 1996, s.47).

3. Skulptureernas placering i förhållande till vegetationen

3.1 Historisk bakgrund

Syftet med detta avsnitt är att utforska relationen mellan skulptur och natur genom att studera olika typer av skulpturparker och konfrontera de tankar som finns om hur man placerar konst i en skulpturpark. Skulptureernas placering har alltid varit av största vikt. Det är inget samtida fenomen enligt Lehane (Lehane 2008). Hon menar att tanken att ”placera skulpturer i ett parksammanhang är lika gammalt som civilisationen själv” (Lehane 2008, s.8). De olika trädgårdsstilarna har alla haft olika ideal om hur man ska forma naturen vare sig det är genom renässansens kvartersindelningar till de romantiska landskapsparkernas försök att eftersträva en känsla av pastoralt landskap (Blennow 2002). Men tanken att förhöja parkerna med att placera ut skulpturer har alltid funnits med, menar Lehane (2008).

Ett talande exempel är Villa d'este, en renässansträdgård utformad på 1550-talet, där man arbetat på ett dramatiskt sätt med vegetation, skulpturer och vatten. ”Vatten och vattnets musik var inspirationskällan till denna vackra trädgård” (Shephard et al 1986, s.14).

I olika variationer på temat har man med hjälp av skulptur, arkitektur och natur skapat en upplevelserik park där man får uppleva vattnet i alla dess former. Från de storslagna fontänernas utkast till vatten som porlande rinner igenom parken likt en bergsbäck.

2. Villa d'este. Italien. Fotografi av Neo II.

3.2 Louisiana

Knud W. Jensen, Louisianas grundare, besökte Middelheim museum i Holland. Något han insåg där var hur han själv inte skulle göra när han byggde sin skulpturpark. Trots sin fina samling kändes det för honom som skulpturerna var utslängda på gräsmattan, bland buskar och träd. Han menade att de måste finnas "vissa referenspunkter och markeringar genom att relatera till linjerna av byggnaden eller markörer i landskapet" (Crenzien 2009, s.20). En annan tanke Jensen hade var att "alla skulpturer har en egen aura och kräver sitt utrymme" (Crenzien 2009, s.20).

3. Louisiana skulpturpark. Eget foto. I denna vy kan man se ett exempel på hur man placerat skulpturerna i förhållande till parkens vegetation, i blickfånget en stående figurativ skulptur med ett stort bokträd som fond. I mellangrunden bakom krypcypressen tittar en mindre skulptur fram och överraskar betraktaren.

Den övergripande tanken vid dispositionen av skulpturerna var dels att de skulle relatera till den specifika platsen men också att det skulle finnas en variation i placerandet. "En del skulpturer har blivit placerade så att de relaterar till byggnaderna, en del har sitt eget precisa område i trädgården, medan andra är mer fritt placerade i parken så att de relaterar till träden, buskarna och havet" (Crenzien 2009, s.22)

Ett av konstnärernas verk relaterar till utsikten över Öresund. Det är Henry Moores "Reclining Figure No. 5". Moore insåg värdet av att placera sina skulpturer utomhus. Det ständigt skiftande ljuset, vegetationens inverkan och årstidernas växlingar såg han som något som gav en extra dimension till hans verk. Om samspelet mellan himmel och skulptur skriver han, "There is no background better than the sky, because you are contrasting space with the opposite space"

(Lehane 2008, s.10).

En annan konstnär som representeras i parken heter Henry Heerup. Hans små granitskulpturer står placerade under en stor Pil. Undervegetationen består av ormbunkar och murgröna och gör att verken under vissa säsonger på året knappt är synliga. Detta skapar en slags mystik och känsla av att de hör samman med växtligheten. På vintern kommer de ut ur sina gömställen och står alldeles nakna" (Crenzien 2009, s.102).

4. Henry Heerup, Louisiana skulpturpark. Eget fotografi.

3.3 Wanås

Wanås arbetar som sagt med platsspecifik konst. Konstnären beger sig ut i parken för att hitta inspiration, en av dessa konstnärer var Kathleen Shimert. Hennes inspiration kom när hon fick se de mossbevuxna stenarna i skogen. Bronsskulpturerna som fick en neongrön färg var inspirerad av det skira, nya lövverket på bokträden. Hon valde noggrant ut platsen för att "skulpturerna skulle gnistra i solljuset" (Wachtmeister 2001, s.76).

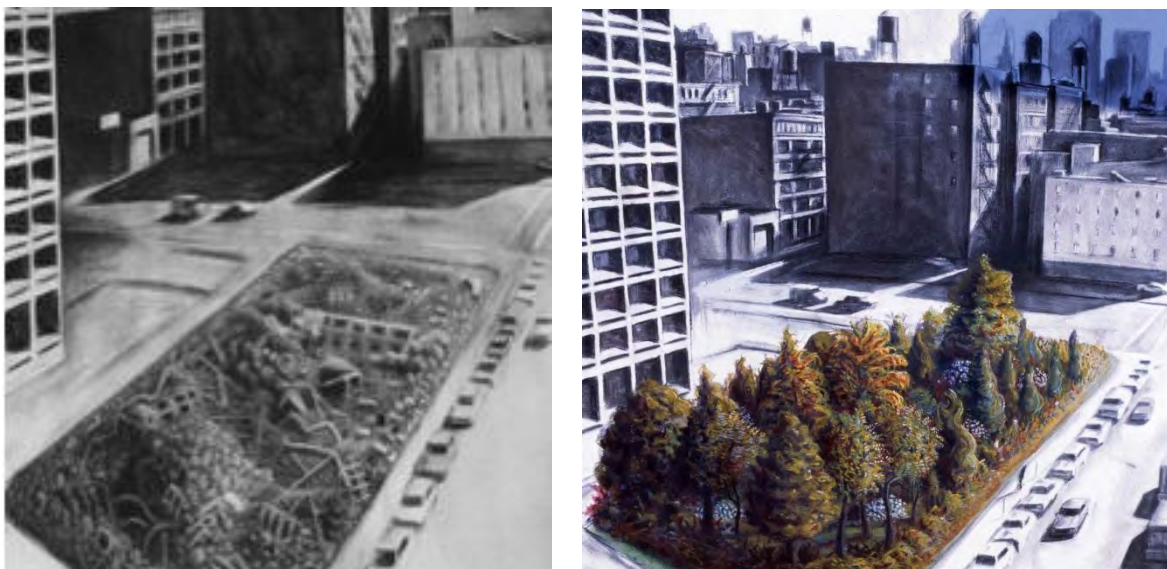

5. Kathleen Shimert. Wanås. Eget fotografi

Ett annat intressant exempel är Janet Cardiffs ljudverk "där man får hörlurar och följer hennes röst som talar om hur man ska gå" (Wachtmeister 2001, s.50). Hennes val av plats är inte begränsat till en speciell plats utan leder besökaren runt i en del av parken, framförallt till en utforskad del bort ifrån stigen som är lite vildare och som fascinerade henne (Wachtmeister 2001).

3.4 Time Landscape

I Sonfist verk är skulpturerna/växtligheten uppdelade i tre delar på en yta som är 25*40m. Tanken var att varje del skulle representera de tre stegen i en skogsutveckling. Från pionjära arter som gräs och björk till mer sekundära arter som rödek. Precis som i skogen finns det flera skikt, trädskikt, buskskikt och ett marktäckande skikt (Sonfist u.å.). Som jag berättade tidigare står verket i ett landskap av betong. Den gröna skulpturen står i total kontrast till sin omgivande kontext vilket förstärker känslan av det han vill förmedla.

6-7. Alan Sonfist. Time Landscape före och efter. New York. Fotografi från Alan Sonfists hemsida.

8. Sektion av Time landscape som visar de olika skikten i hans verk. Fotografi från Alan Sonfists hemsida.

3.5 Insel Hombroich

9. Karta över Insel Hombroich. Fotografi av Socks studio

Som man kan se på kartan över parken står alla paviljonger i anslutning till den slingrande grus stig som leder besökaren runt på området. De organiskt formade gångarna bjuder in till en upplevelserik promenad genom olika landskapstyper och paviljonger. Paviljongerna är antingen inbakade i växtligheten som Orangeriet eller så är de placerade i ett öppet landskap som Tornet. Förståelsen för samspelet mellan natur, konst och arkitektur är påtaglig.

Heerichs tankar om placering grundar sig i hans idéer om hur han vill skapa en dialog mellan arkitektur och natur. För honom var det mycket viktigt att släppa in naturen i paviljongerna. Stora fönster, öppna dörrar, transparenta tak och det solida byggnadsmaterialet gjorde denna förening möjlig. Dessa tankar är synliga i alla hans byggnader. I hans arbete med paviljongen Orangeriet skriver han "We opened the building to the pond through building inside a transparent wall and thus opened the border that exists between water and building interior. Thus, a dialogue can develop between the two elements" (Blömeke 2008, s.76).

Hans sätt att arbeta gjorde det också möjligt att låta endast solljuset belysa konstverken inne i paviljongerna, det är ett annorlunda men intressant grepp anser Waern (1996).

Paviljongen Vitrine är också ett exempel på hur Heerich arbetat med övergången mellan natur och arkitektur. Paviljongen är placerad i den kultiverade 1800-tals parken som man släppt fri i viss mån, buxbomsbollarna framför byggnaderna har man låtit växa fritt och det andas en känsla av frihet över platsen.

10. Tornet. Insel Hombroich. Tyskland. Fotografi av Socks studio.

11. Orangeriet. Insel Hombroich. Tyskland. Fotografi av Socks studio

12. Vitrine. Insel Hombroich. Tyskland . Fotografi av Socks studio

13. Vitrine. Insel Hombroich. Tyskland. Fotografi av P2cl

Som jag nämnde tidigare har Anatol Herzfeld sin ateljé i parken, hans skulpturer relaterar till naturen på ett intressant sätt och det märks att han tänkt igenom sina val vid placering. Hans stora gestalter som är omslutna av klätterväxter, knappt synliga, är ett exempel på hur han upplöst gränserna mellan skulptur och natur. Verket och naturen är en helhet.

14. Anatol Herzfeld. Insel Hombroich. Tyskland. Fotografi av Andreas Lischka

3.6 Karlsaue Park

En konstnär som i ännu större utsträckning arbetar med att sudda ut gränserna mellan natur och skulptur är Song Dong. I hans verk *Doing nothing garden* har han på ett intressant sätt med hjälp av sten, grus, sand och biologiskt material skapat konst som får en att reflektera över betydelsen av att inte göra något, menar Badagliacca (Badagliacca 2014). Detta kan tolkas på olika sätt enligt henne. En av hennes reflektioner resulterade i denna text:

”Reflecting on Song Dong’s *Doing Nothing Garden*, I am more and more convinced that “doing nothing” is not only an active attitude, but even a dynamic attitude. I have always been told that if I missed that opportunity it wouldn’t pass a second time; there wouldn’t be another chance. Now I think about it differently. “Doing nothing” means following the continuous flux of life, which moves and changes as it follows its natural course” (Badagliacca 2014).

Detta verk finns representerat i Karlsaue park i Kassel och ingick i Documenta 13, en stor konstutställning i Tyskland. Skulpturen är relevant för den förståelse jag vill förmedla om att det finns olika slags skulpturer som interagerar med vegetation på olika sätt.

15. Song Dongs *Doing nothing garden* från Documenta 13. Fotografi av Chen Zou.

4. Sammanfattning

– Hur skapar jag en intressant park?

I boken *Landscapes for art* diskuterar Lehane (2008) vilka faktorer som behöver stämma för att en skulpturpark ska bli lyckad. Hon refererar till Irving Lavin, professor i konsthistoria som menar att det finns flera avgörande faktorer. "Physical (Scale), Aesthetics (relationship between objects and setting), intellectual (program and meaning), and social (relationship between patron and audience)." Capasso instämmer med detta och menar att om en park ska lyckas så är det viktigt att man inte upphöjer något av följande: Design, konst, och natur (Lehane 2008). Det är relationen mellan dessa element som tillsammans skapar parken. Självklart är det så att olika skulpturparker fokuserar mer på vissa faktorer än andra. Vissa fokuserar helt på den konstnärliga processen. Men det kan finnas vissa risker med att endast fokusera på detta menar Lehane (Lehane 2008) då man missar alla de andra faktorerna som är viktiga när det kommer till att skapa en skulpturpark. Till exempel relationen mellan objekt och omgivande kontext.

De exempel jag har tagit upp i min studie har alla, anser jag, på ett eller annat sätt förhållit sig till både konsten, den konstnärliga processen och den omgivande kontexten på ett fint sätt. Alla de faktorer Lehane (2008) nämner har man tagit hänsyn till.

För en landskapsarkitekt finns det många aspekter att tänka på när han/hon ska skapa en skulpturpark. Lehane (2008) anser att arkitekten bör analysera landskapets styrkor och svagheter, för att i nästa steg jobba fram rummets övergripande komposition med hjälp av vegetation, ljusställgång och platsens topografi. Rörelse, form, färg och textur är viktiga aspekter för att skapa en intressant kontrast mellan vegetation och konst. Dessa påverkas av vegetationens utformning och artval samt materialval.

Lehane menar också på att det finns två olika sätt att utforma en park:

"The master design can be informal, with the art sitting within a natural landscape or it can be a formal arrangement of "rooms" or galleries created for the display of art. Several parks combine the two." In every model, however, time, scale, and siting are paramount. Barry Thalden, landscape architect with Thalden Corporation, when creating a master plan for Laumeier sculpture park, saw his responsibility as "Establishing a coherent and dynamic spatial sequence that would exist independently of the sculpture." (Lehane 2008, s.10)

Denna tanke om att designa en dynamisk och levande park vare sig det finns några skulpturer eller inte är intressant.

Dacke (Dacke 2016) berättar att Insel Hombroich blivit en stor attraktion för människor från de kringliggande städerna Düsseldorf och Köln, även människor vars intresse inte huvudsakligen är konst åker också dit för att ta långa promenader genom det dynamiska landskapet. Precis som på Wanås och Louisiana finns det andra upplevelsevärden än skulpturerna själva. Ett dynamiskt landskap med en rik variation av växtlighet ger parkerna en extra dimension och lockar fler människor. Oavsett om de är informella eller formella i sitt uttryck.

Som jag nämnt tidigare finns det skulpturparker som tänjer på skulpturparksbegreppet. Alan Sonfists park är ett exempel på hur man kan arbeta med växtlighet som konst, för att uttrycka och förmedla en berättelse om ett historiskt landskap som funnits på platsen innan man började exploatera marken.

Song Dongs Doing nothing garden är ett exempel på ett konstverk som tänjer på gränserna för vad som är skulptur och vad som är natur, vilket har blivit allt vanligare i den samtida konsten. Det finns andra exempel på konstnärer som arbetar på detta sätt, men dessa lämnar jag åt sidan.

Insel Hombroichs frodiga vilda natur med arkitektur av Heerich är också en unik skapelse. Där har man på ett egensinnigt sätt placerat geometriska paviljonger i ett landskap och fyllt dem med antingen Mullers konstsamlingar eller lämnat dem tomma. Paviljongerna är placerade i anslutning till den organiskt formade grusstig som leder besökaren runt på området. Att visa upp en konstsamling på detta sätt är ett intressant koncept, men framförallt ligger fokus på helhetsupplevelsen. Natur, arkitektur och konst samspelar på ett mycket fint sätt. Idén att inte sätta några skyltar och förklarande texter på konstverken är också ett mycket ovanligt men intressant grepp anser Waern (1996). Verken får tala för sig själva och det gör de enligt honom.

Wanås slottspark är mer formell runt slottet men övergår ganska fort i en parkmiljö som kan liknas vid en bokskog, gångarna är av stenmjöl men det finns flera alternativa små stigar som leder en ut på upptäcktsfärd i det som Nordin kallar "Konstens Vildmark" (Wachtmeister 2001, s.246). Som jag nämnde tidigare har Wanås genom åren speglat den samtida konstvärldens utveckling, från att på 80 talet ställt ut monumental skulptur till att på senare tid visa mer

idébaserade installationer och interaktiva verk (Söderholm 2010). Här råder konstnärlig frihet och grundarens motto är "Konstnären har alltid rätt" (Wachtmeister 2001, s.7). Söderholm anser att detta är en av anledningarna till att Wanås skulle "kunna kallas landets främsta skulpturpark" (Söderholm s.164).

Till skillnad från Insel Hombroich och Wanås är Louisianas skulpturpark utformad efter den engelska landskapsparkens principer. Samlingen består till största delen av modernistiska skulpturer från 60-70 talet, men det tillkommer mer samtida verk allt eftersom, vilket tyder på att Louisiana vill utveckla sin samling.

Till syvende och sist handlar det om att skapa en helhetsupplevelse. Müllers tankar om "Kunst parallel zur natur" (Waern 1996, s.46) går hand i hand med Wanås sätt att arbeta med platsspecifik konst. Även Louisianas grundare Jensen hade tankar om hur man fick skulpturerna att samspela med sin omgivande kontext. Något att ta fasta på är Jensens tanke om att "alla skulpturer har en egen aura och kräver sitt utrymme" (Crenzien 2009, s.20).

Detta resonerar Lehane (2008) kring och menar att det finns en risk med att placera allt för många skulpturer på en plats, eftersom både naturen och skulpturerna kan förlora i uttryck. Helhetsupplevelsen måste sättas i fokus, anser hon. "Successful parks take design, art and nature into equal considerations" (Lehane 2008, s.11).

5. Skulpturparken

- Analys

The Sculpturepark

- Analysis

Per Engman

Analys

I detta avsnitt lämnar jag litteraturstudien åt sidan för att ta mig an de fältstudier jag gjort på Louisiana och Wanås. Jag har undersökt platsens karaktär, den underliggande strukturen, stilarna man varit inspirerade av, vilken vegetation man använt och hur vegetationen är placerad i förhållande till skulpturerna. För att begränsa mig har jag valt ut ett antal konstverk som jag tycker är intressanta att studera närmre.

För att förstå en plats behöver man reflektera över platsens karaktär menar Norberg-Schulz (Norberg-Schulz 1976). Wanås och Louisiana är utformade på olika sätt. På Louisiana har man utgått från den engelska landskapsparkens principer medan man på Wanås har två karaktärer, dels den lilla delen intill slottet som är inspirerad från barockens trädgårdar och dels den större delen som har karaktären av en bokskog med strödda gångar.

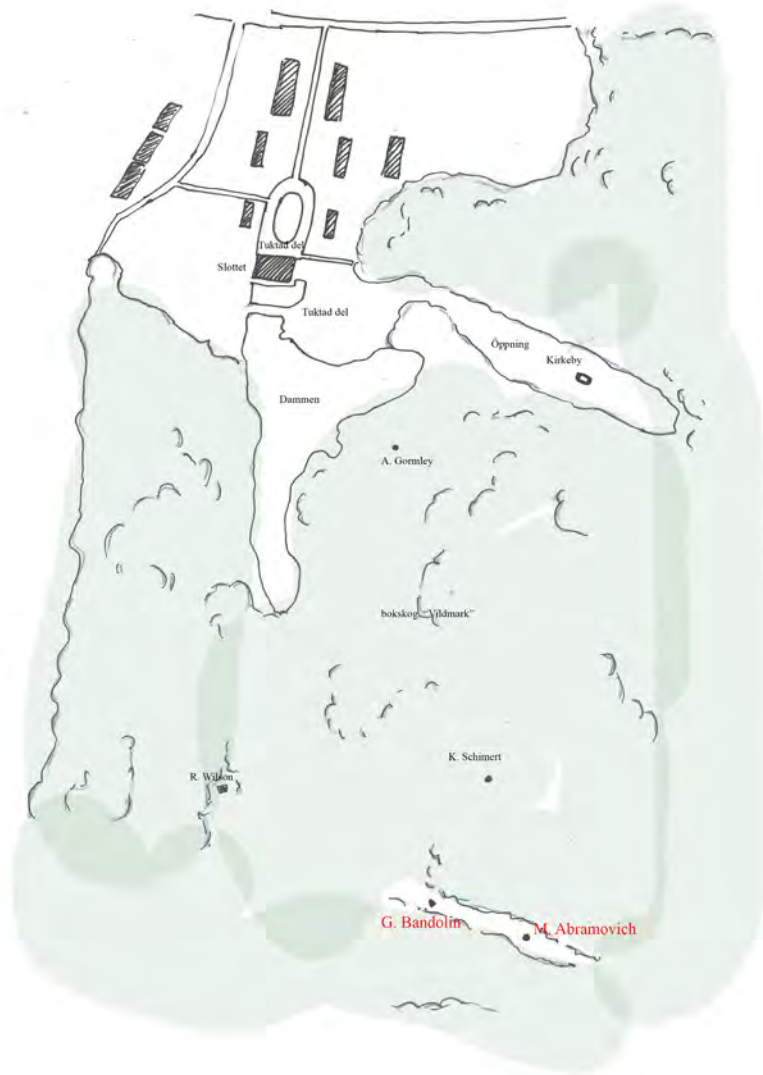
I Louisianas skulpturpark har man använt sig av städsegröna träd och buskar till största del vilket skiljer sig från Wanås som till största delen består av lövfällande bok. Även undervegetationen skiljer sig. En annan viktig skillnad är placeringen av parkerna. Louisiana ligger vid Öresund vilket gör att man har utsikt över havet. Wanås ligger ute i skogen. Louisianas konst samling består till största delen av modernistiska skulpturer från 1960-1970- talet men samlingen har utvecklats på senare år med tillskott av samtida konstnärer som arbetar platsspecifikt. På Wanås däremot är den platsspecifika utgångspunkten fullständigt övergripande. Mina studier har gjorts med hjälp av planer, skisser och fotografier.

Wanås

G.Bandolin & M.Abramovich

Dessa två konstnärer står på varsin sida av en lång axel och samspelar dels med varandra men också med omgivande kontext. M. Abramovichs verk sträcker sig upp mot skyn och samspelar med trädens vertikalitet. G. Bandolins verk däremot samspelar med det horisontala planet och jorden. Det känns som skulpturen vuxit upp på platsen. Det intressanta är att man kan skåda dessa verk från olika håll vilket gör att man får olika upplevelser av verken beroende på vart man står.

G. bandolin. Eget fotografi

Vy från Bandolins verk mot Abramovich
Eget fotografi

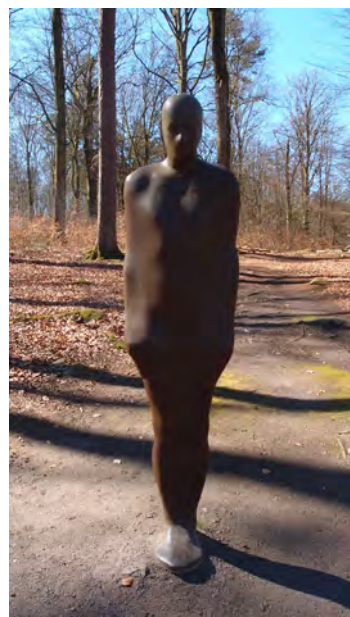
M.Abramovich
Eget fotografi

Antony Gormley

Antony Gormleys verk relaterar till trädens vertikalitet och färgerna i den omgivande kontexten. Verket är placerat mitt i gången där två stigar möts och känns som en del av omgivningen. Vegetationen består av bok. Markskiktet utgörs av pressade löv och grusgångar.

Eget fotografi

Eget fotografi

Per Kirkeby

Per Kirkebys konstverk står också det i slutet av en axel. Likt ett tempel i en engelsk park står de i siktlinjen för att beundras, de är robust och vackert och relaterar till de övriga byggnaderna i parken, Kirkeby har inspirerats av Gumlösa slott med sin röda tegelfasad som ligger i trakten. Verket är omgivet av bokskog på sidorna och baktill. På vår, sommar och höst är träden gröna och verket blir då ännu tydligare eftersom rött och grönt är kontrastfärger.

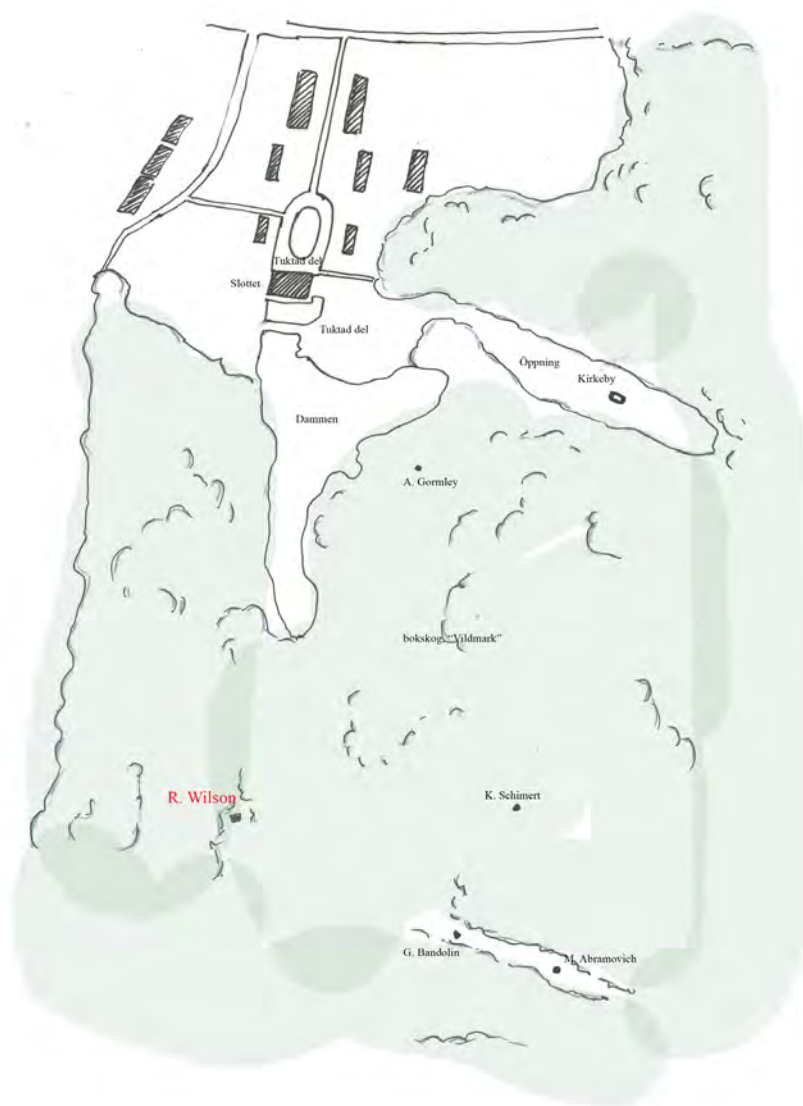
Eget fotografi

Eget fotografi

Robert Wilson

Robert Wilsons konstverk hörs på avstånd, jag blir intresserad och rör mig mot ljudet. Huset speglar sig i den lilla bäcken, ljudet blir mer tydligt och jag hör en fragmentarisk berättelse läsas upp när jag närmar mig konstverket. Verket står placerat i en liten öppning omsluten av bokskogen. En bredd grusstig leder mig dit. Det finns något magiskt med det här konstverket som är svårt att beskriva men för mig så för det en dialog med alla hus som är placerade ute i skogen. Ödsligt, mystiskt och trolskt är känslor som uppkommer. Det för även en dialog med de ljud som förekommer i skogen till exempel ljudet av djur och insekter i skogen vilket förstärker den magiska känslan.

Eget fotografi

Eget fotografi

Kathleen Schimert

Kathleen Schimerts konstverk är placerad i en backe och är knappt synlig från den grusstig som leder en runt på området. Ändå upptäcker man den eftersom den lyser upp med sin neongröna färg. En liten stig leder en upp till verket. Runtom står det höga bokar och mindre buskar som omsluter platsen. Stigen består av trampad jord.

Eget fotografi

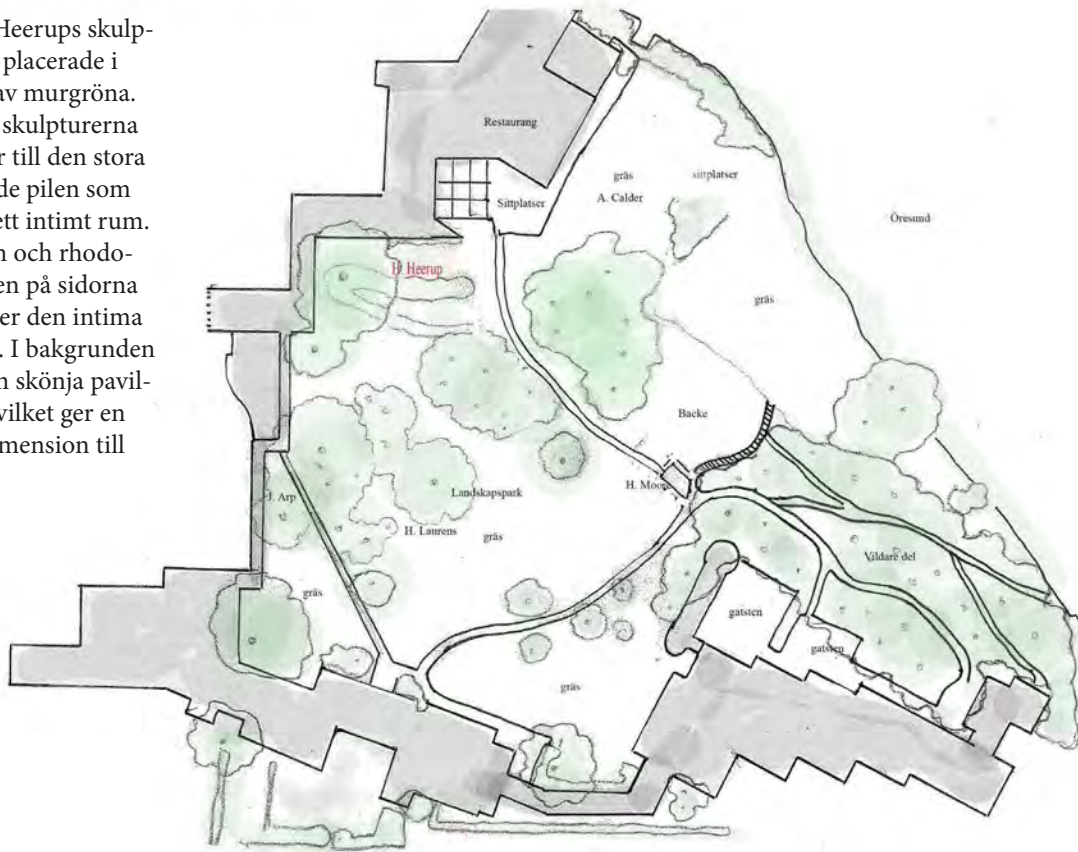

Eget fotografi

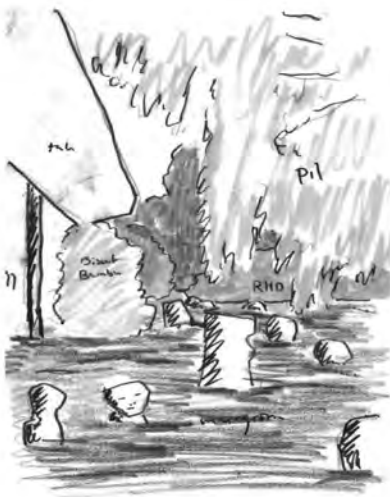
Louisiana

Henry Heerup ur olika perspektiv

Henry Heerups skulpturer är placerade i ett hav av murgröna. De låga skulpturerna relaterar till den stora hängande pilen som skapar ett intimt rum. Bambun och rhododendronen på sidorna förstärker den intima känslan. I bakgrunden kan man skönja paviljongen vilket ger en extra dimension till platsen.

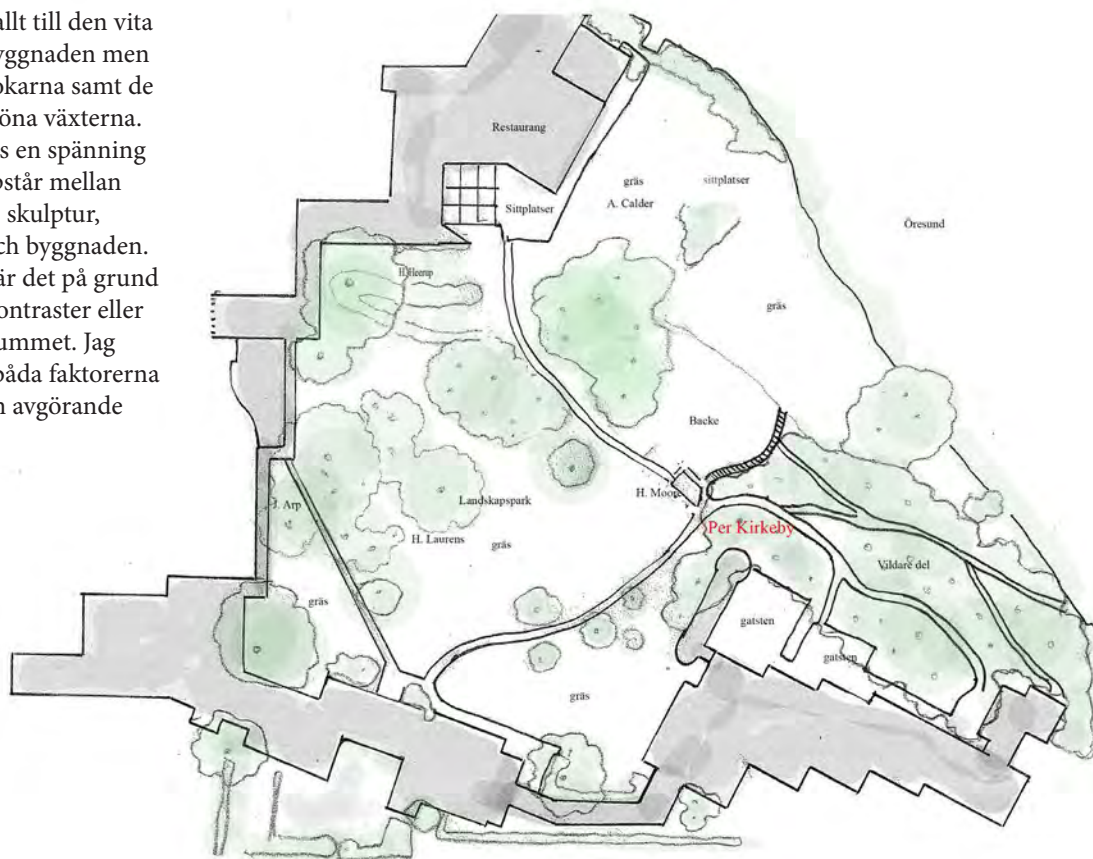
Eget fotografi

Per Kirkeby mfl.

Konstverken relaterar framförallt till den vita museébyggnaden men också bokarna samt de städsegröna växterna. Det finns en spänning som uppstår mellan kirkebys skulptur, trädets och byggnaden. Kanske är det på grund av färgkontraster eller mellanrummet. Jag tror att båda faktorerna spelar en avgörande roll.

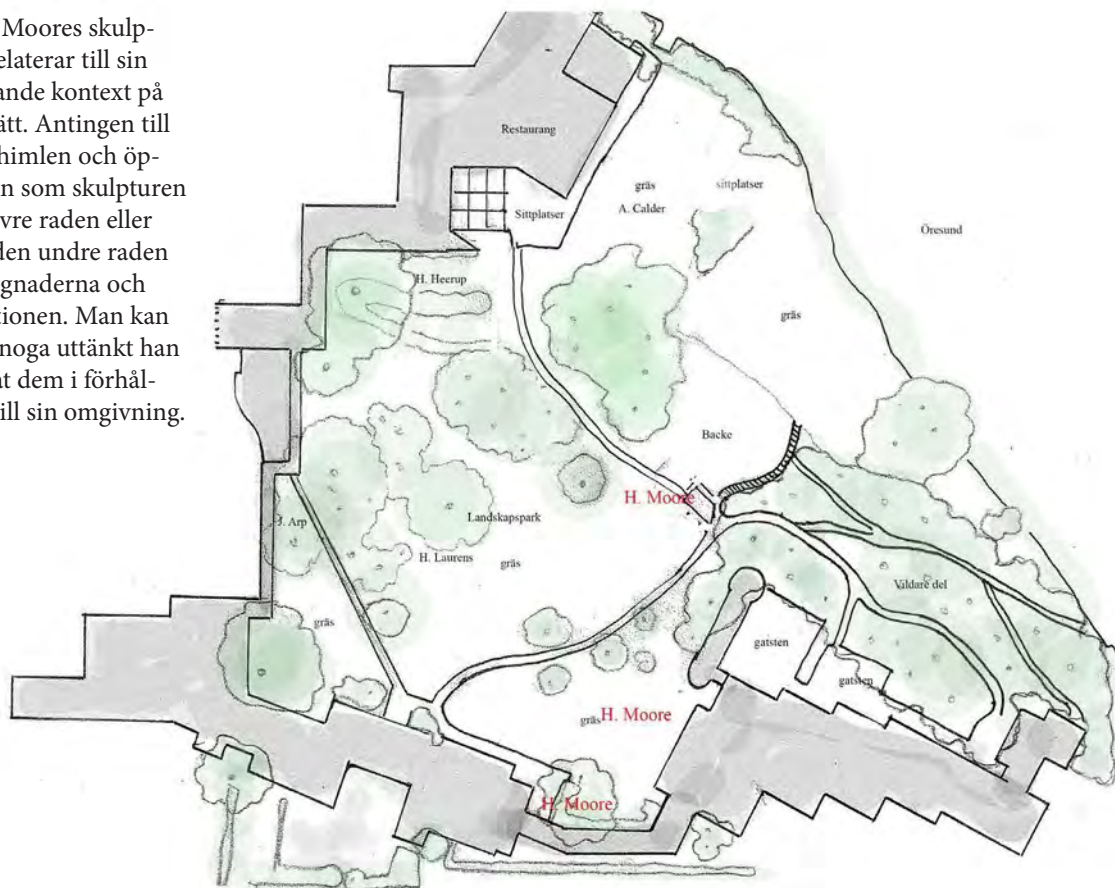
Per Kirkeby
Eget fotografi

Flera konstnärer
Eget fotografi

Henry Moore

Henry Moores skulpturer relaterar till sin omgivande kontext på olika sätt. Antingen till havet, himlen och öppningen som skulpturen i den övre raden eller som i den undre raden till byggnaderna och vegetationen. Man kan se hur noga uttänkt han placerat dem i förhållande till sin omgivning.

Eget fotografi

Eget fotografi

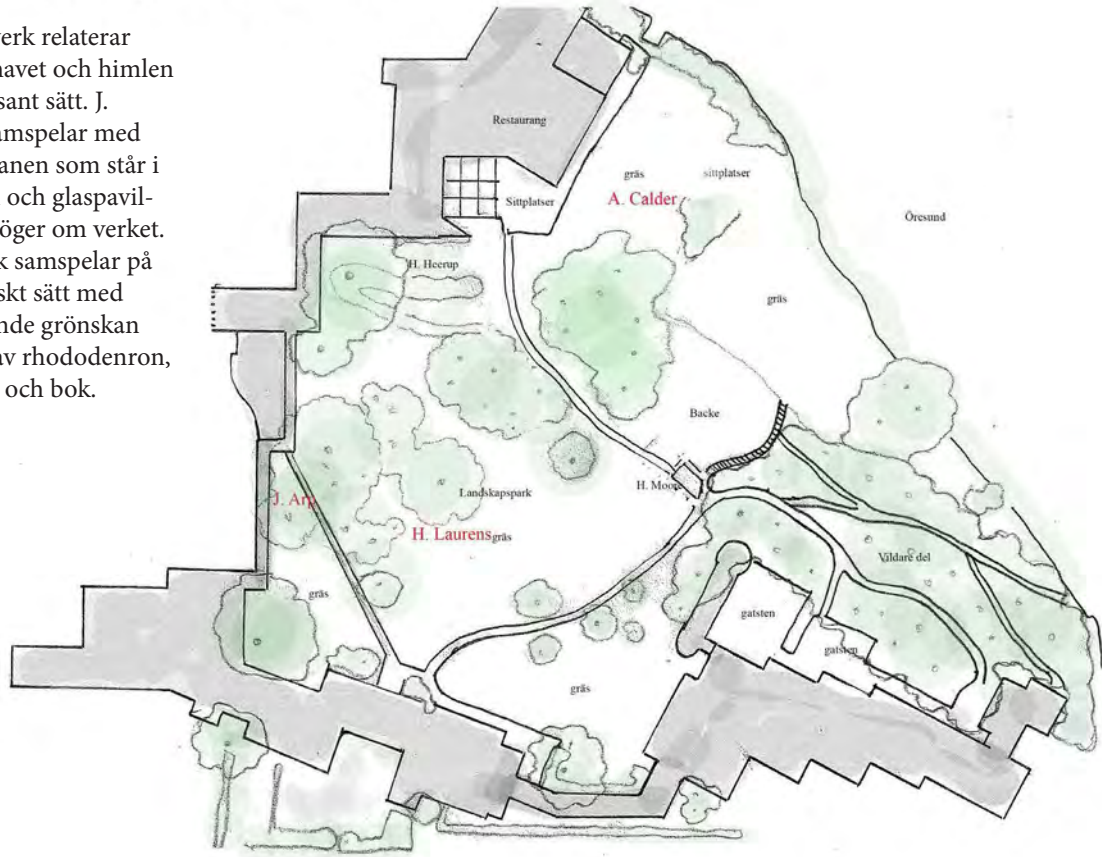

Eget fotografi

H. Laurens, J. Arp och A. Calder

A. Calder's verk relaterar också med havet och himlen på ett intressant sätt. J. Arps verk samspelar med den stora granen som står i bakgrunden och glaspaviljongen till höger om verket. Laurens verk samspelar på ett harmoniskt sätt med den omgivande grönskan som består av rhododendron, krypcypress och bok.

A. Calder
Eget fotografi

J. Arp
Eget fotografi

H. Laurens
Eget fotografi

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds-
och växtproduktionsvetenskap

6. Gestaltningförslag till skulpturpark

Design proposal to a sculpture park

Per Engman

Reflektioner

Omgivande kontext

Den plats som jag vill ta fram ett förslag till ligger vid Malmöhus slott i slottsparken. Det är en park som planerades av E. Glaesel 1898 för att fylla behovet av rekreation och fritidsaktiviteter i det gröna för Malmöborna(Blennow). I Malmöhus slott ligger Malmö konstmuseum som hyser en vacker samling av konst från medeltida till samtida konst. Ett samarbete mellan denna institution skulle kunna vara givande. Slottet som ligger till öster om platsen är byggt av rödbrunt tegel och är nordens äldsta bevarade renässansslott(Malmöstad). En vallgrav skiljer slottet och den plats jag tänkt designa. Det är möjligt att man skulle kunna inkorporera vallgraven och backen intill slottet i skulpturparken samt slottets innergård för att skapa en anslutning till museét. Slottsträdgården ligger också i anslutning till platsen med sina ekologiska odlingar och designade idéträdgårdar samt populära café och plantskola. En Mölla ligger också på området vilket förstärker platsens känsla av historia. I väster om skulpturparken ligger de några byggnader som används av Malmö kanotklubb och i norr ligger fiskstånden, tekniska museet och en restaurang.

Platsen

Platsen fungerar som genomfartsled för gående, cyklister och löpare. Dispositionen av växtligheten är förlagd till utsidorna i nordväst och nordöst. Träddungen i nordväst har potential. I sydlig riktning av parken står de några stora träd på rad av olika arter som inte fungerar ihop. En del exemplar är fina och de avser jag att behålla. Bruksbuskagen i nordöst tänker jag ta bort. Den stora öppna ytan i syd har också potential att rymma tillfälliga installationer. Backen intill slottet kan också vara plats för tillfälliga eller permanenta skulpturer. Över vägen i nordöst ligger de en restaurang, i anslutning till restaurangen ligger de en backe som har potential att bli en fin utsiktspost över parken, det kan också bli en del av parken.

7. Malmöhus slott
Fotografi av Susanne Nilsson

1. Utsikt över parken från sydöst
Eget fotografi

2. trädraden i sydöst
Eget fotografi

3. Träddungen i nordväst
Eget fotografi

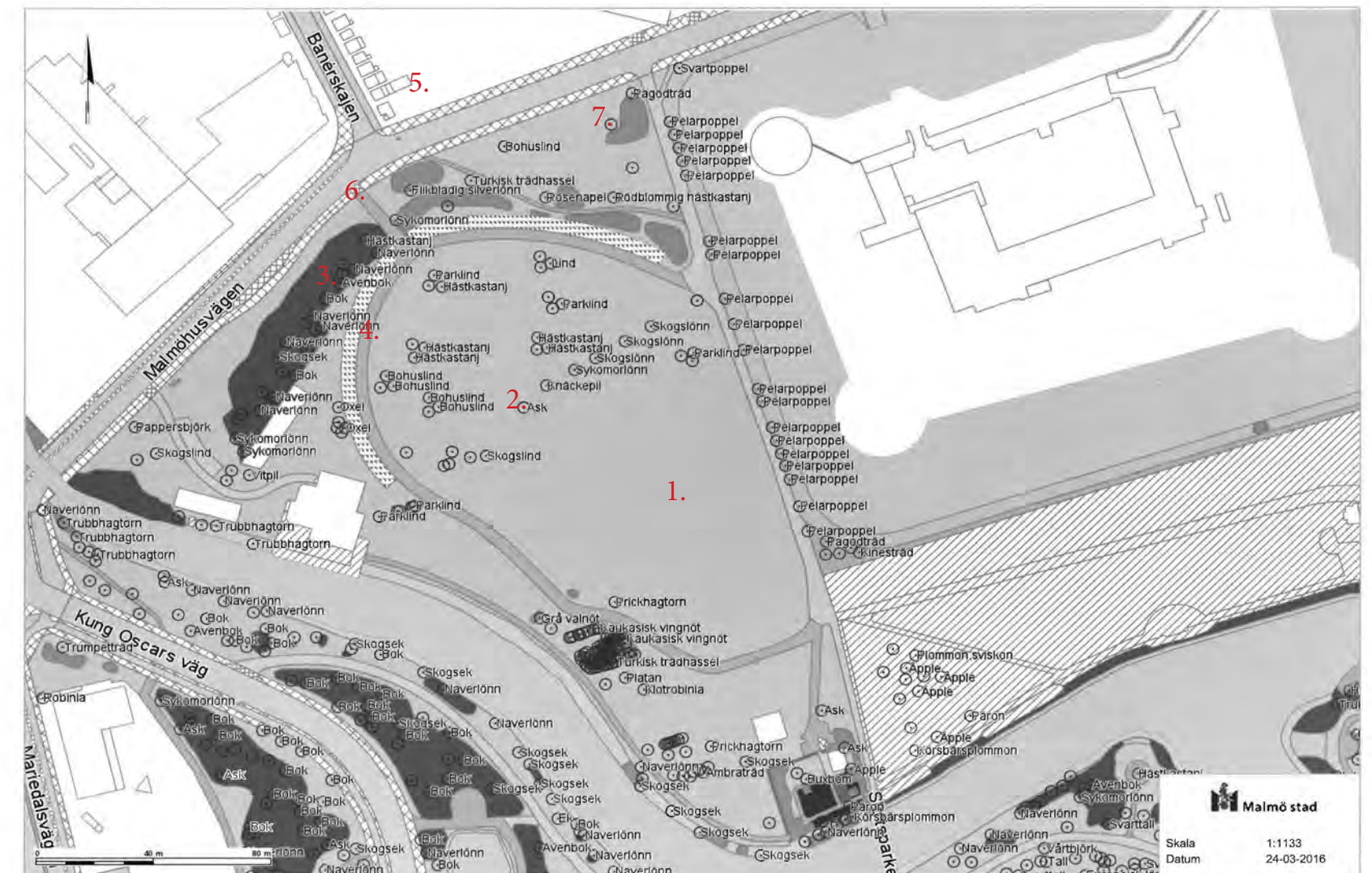
4. Träddungen i nordväst
Eget fotografi

5. Utsikt över parken i norr
Eget fotografi

6. Smitväg i norr
Eget fotografi

8. Plan över parken vid malmöhus slott
Plan, Malmö Stad

Koncept

Min idé är att skapa en skulpturpark där natur och konst samspelar på ett intressant sätt.

Samtliga verk kommer vara från samtida konstnärer eftersom jag vill att konstverken ska spegla den samtida konstvärlden. Konstnärer från olika delar av världen ska finnas representerade eftersom jag anser att det kan vara intressant att spegla de mångkulturella samhälle som Malmö representerar idag. Alla ska känna sig välkomna att utforska konstens värld oavsett klasstillhörighet, nationalitet och status.

Vegetationen

Min underliggande struktur är en organisk form som ansluter till den öppna ytan vid Mölleplatsen. Den är inspirerad till största del av Wanås bokskog och Alnarpsparken men också av Insel Hombroichs vegetation. Tätt skogsliknande vegetation, gläntor och öppna ytor skapar en dynamisk park. På vissa ställen öppnar parken upp sig mer och på vissa platser sluter den sig.

Gångstråken kommer vara av naturligt slag, gräs, grus, pressade löv, barkflis och jord kommer utformas efterhand kollektionen av konstverk växer. Detta för att konstnärerna ska få ett fritt spelrum att placera sina verk.

Gränserna till omgivningen ska ibland vara slutna och ibland öppna upp sig för att man lätt ska kunna ta sig in i parken. Inga inhägnader, grindar eller liknande kommer finnas.

Konstverken

I huvudsak kommer konstverken vara platsspecifika och göras efter att konstnären känt in platsens karaktär. Antingen kan konstnären arbeta på platsen i en anslutande atelje eller åka hem efter besöket för att uppta projektet i sin egen atelje.

Eftersom parken inte är så stor bör konstnären beakta detta i sin utformning av konstverken.

Min ide är också att konstnären ska få arbeta med den omgivande kontexten och därför kommer man kunna göra installationer på slottets innergård för att knyta an till malmö konstmuseum. Backen intill slottet samt vallgraven kan användas för tillfälliga eller permanenta inslag. Den utsiktspost som ligger på andra sidan malmöhusvägen kan också användas. På den öppna ytan vid mölleplatsen kan man endast arbeta med tillfälliga installationer eftersom platsen nyttjas som marknadsplats under Malmö garden show. Dessa platser kommer dock inte bearbetas av mig utan vara av befintlig karaktär.

Inspirationsbilder

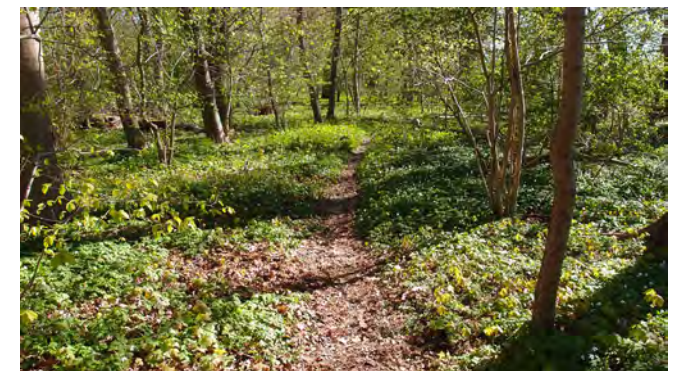
Eget fotografi

Eget fotografi

Eget fotografi

Eget fotografi

Eget fotografi

Eget fotografi

Per Engman
Koncept
2016-05-17

Illustrationsplan

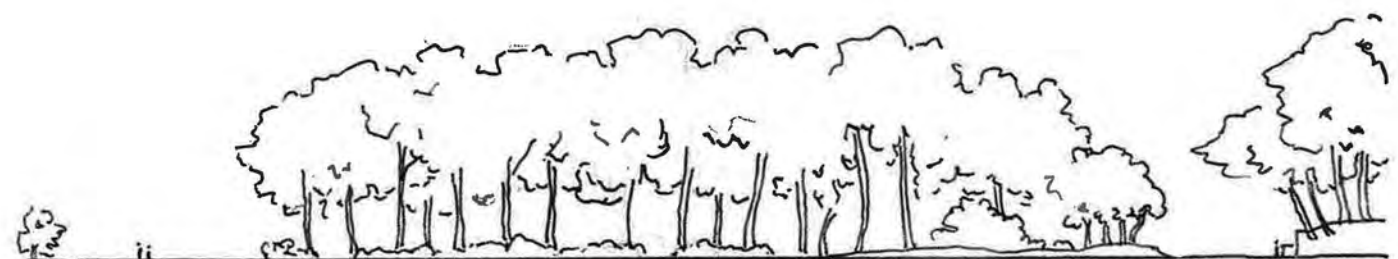
Per Engman
Illustrationsplan
*Skala 1:1133 enligt ritning av Malmö stad
2016-05-17

Elevation 1 & 2

Elevation 1
Skala 1:1113

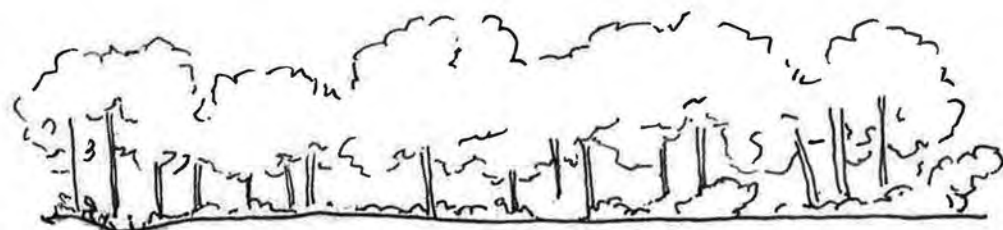

Elevation 2
Skala 1:1113

Illustrationsplan
ej skalenlig

Elevation 3 & 4

Elevation 3
Skala 1:1133

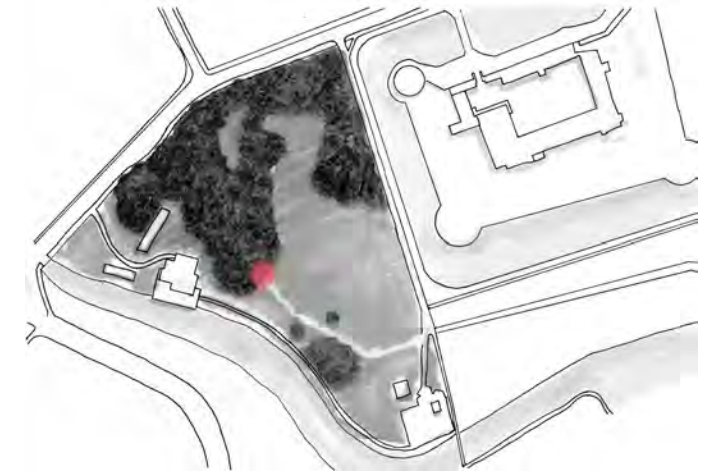
Elevation 4
Skala 1:1133

Illustrationsplan
Ej skalenlig

Entre

Bok

Björk

Snöbär

Blåbärstry

fläder

Vy1

Vegetationen

Det här är ett exempel på hur en entré skulle kunna se ut. Växtligheten består av flera skikt. Trädskiktet består till största del av bok med inslag av björk. I buskskiktet är snöbär tongivande men även blåbärstry och fläder förekommer, som man kan se på bilden ramar den in entrén och leder besökaren på ett naturligt sätt in i skulpturparken. Entrén är inspirerad av mina vandringar i alnarparken.

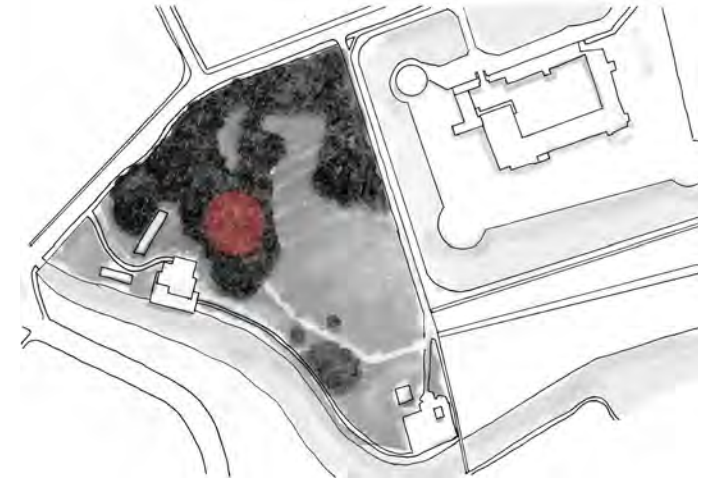
Konstverken

Jag har valt att inte koppla någon konstnär till de olika vegetationstyperna eftersom min tanke är att konstnärerna ska få upptäcka parken med ett öppet sinne när dem funderar över vad dem vill skapa och vart konstverket ska placeras.

Per Engman
Vy 1
2016-05-17

Bokskogsliknande vegetation

Vegetationen

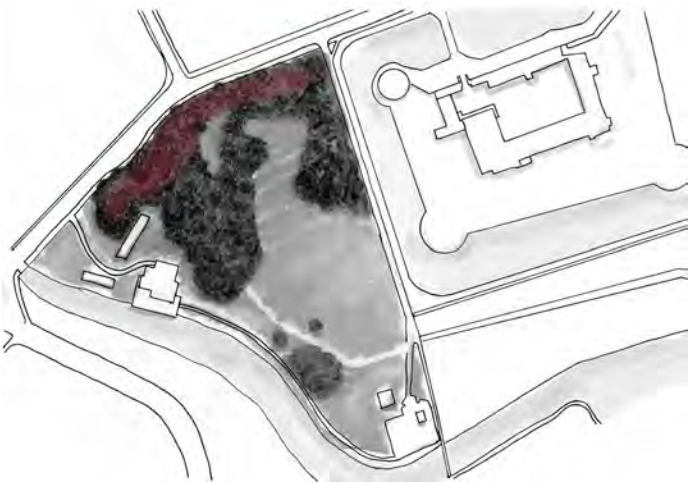
Den bokskogliknande vegetationen är inspirerad av alnarpsparken och består till största del av bok med enstaka inslag av lind. Markskiktet består av pressade löv. Det ska kännas öppet och luftigt under de stora träden. Buskskiktet kommer att placeras i utkanterna och där jag vill dela upp rummet. Genom att dela upp rummet på det sättet blir det lättare att placera skulpturerna eftersom dem inte påverkar varandra på samma sätt.

Vy 2

Blandskog

Naverlönn

Avenbok

Skogslönn

Ek

Bok

Lind

Kastanj

Rundhagtorn

Hassel

Vy 3

Vegetationen

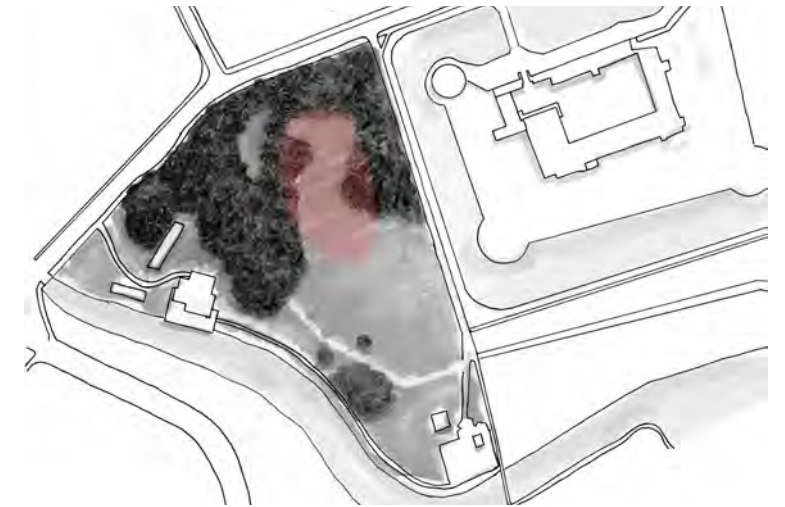
Blandskogen är inspirerad av Insel Hobroichs dynamiska växtlighet och för att jag vill ha något som kontrasterar bokskogens mer enformiga uttryck. Det finns många olika arter i trädskiktet. Buskskiktet är placerad i utkanterna för att skapa en gräns till området men också på andra platser bland den övriga vegetationen. Det kommer även finnas ett örtskikt för att förstärka den lummiga känslan. grus och barkflisgångar kommer att anläggas för att man ska ta sig runt på området till de olika konstverken som ska placeras här.

Per Engman
Vy 3
2016-05-26

Öppningen

Vy 4

Vegetationen

För att skapa en intressant skulpturpark behövs kontraster. I alla parker jag besökt har det funnits en eller flera stora öppningar. Spelet mellan ljus och skugga, det öppna och det slutna är intressant och skapar en dynamisk känsla till parken. markskiktet består av gräs.

Gläntan

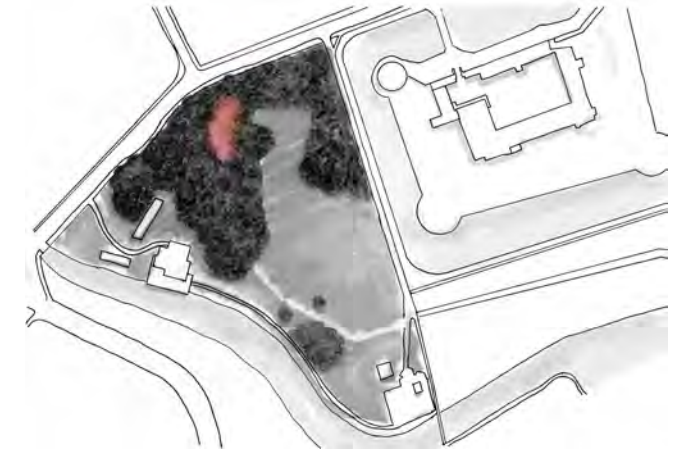
Ek

Rönn

Rundhagtorn

Vy 5

Vegetationen

Gläntor är små öppningar i skogen, där ljuset får fotfäste. Ek och Rönn utgör trädskiktet men får inte skugga platsen för mycket, därför kommer endast ett fåtal exemplar att placeras ut. Markskiktet kommer bestå av både perenna örter och gräs.

Platsen ska kännas öppen och ljus.

Förslag på konstnärer

- Alfio Bonnano- Italien
- Andy Goldsworthy- England
- Gintaras Karosas- Litauen
- Chris Drury- Usa
- David Nash- England
- Alan Sonfist- Usa
- Anthony Gormley- England
- Igor Antic-Serbien
- Nek chand- Indien
- Margaret Evangeline- Usa
- Richard Deacon- Wales
- Song Dong- Kina
- Anatol Herzfeld- Tyskland
- Janet Cardiff- England
- Ayla Turan- Turkiet
- Jukka Väre- Sverige
- Olbram Zoubek- Tjeckien
- Nandipha Mntambo- Sydafrika
- Shirazeh Houshiary- Iran/England

1. Olbram Zoubek- Tjeckien
Fotografi av Ulf Liljankoski

4. Gintaras Karosas- Lituaen
Fotografi av Jaime Silva

3. Ayla Turan- turkiet
Fotografi av Ayla Turan

2. Andy Goldsworthy- England
Fotografi av Lettuce

5. Song Dong- Kina
fotografi av Chen Zou

6. Alfio Bonnano- Italien
Fotografi av Dan Snow

7. Nek Chand- Indien
Fotografi av Priyan Nithya

8. Anatol Herzfeld- Tyskland
Fotografi av Andreas Lischka

7. Diskussion

7.1 Litteraturstudie

Under processens gång har jag undersökt fyra olika skulpturparker samt ett verk i Karlsauhe park som alla har sina karakteristiska drag. Det är dessa unika drag som gör dem intressanta. Mitt fokus har varit att undersöka dessa parker genom att analysera vad som gör dem speciella och konfrontera de tankar som finns på området för att förstå vad som gör en skulpturpark intressant. Men hur skapar man en intressant skulpturpark och vilka faktorer påverkar?

För att förstå hur man ska utforma en plats behöver man förstå de faktorer som är karaktärsskapande. Lehane (2008) tar upp de punkter som konsthistorikern och professorn Irving Lavin anser bidrar till parkens karaktär.

För det första är storleken på platsen en viktig faktor, detta påverkar allt från vegetation till skalan på konstverken. För det andra är platsens estetik en viktig faktor eftersom det är samspelet mellan konst och natur som skapar skulpturparkens värde. För det tredje bestämmer parkens program karaktären eftersom den påverkar inriktningen på de konstverk man kommer att placera i parken. Skulpturparkens vision ingår i programmet vilket ger mening och mål för de ansvariga. En annan viktig punkt Lehane tar upp är hur parkens ansvariga relaterar till och kommunicerar med samhället. I mitt gestaltningsförslag har jag funderat över dessa punkter och de har gett mig en förståelse vad som är viktigt att tänka på när man utformar en skulpturpark.

Vad gör en skulpturpark intressant?

En aspekt som gör skulpturparken till en intressant upplevelse är tanken om att den ska vara ett experimentfält för konstnären. Både Wanås och Insel Hombroich kan på ett eller annat sätt anses som experimentfält. På Wanås arbetar man under mottot ”Konstnären har alltid rätt” (Wachtmeister 2001, s.7). Den konstnärliga friheten värderas högt och Söderholm menar att detta är en av anledningarna till varför Wanås ”kan kallas Sveriges ledande skulpturpark” (Söderholm 2010, s.164). På Insel Hombroich finns det både gästateljéer och permanenta ateljéer i parken vilket bidrar till en känsla av konstnärlig frihet. Dessutom saknas skyltar och förklarande texter vid konstverken vilket ytterligare förstärker känslan av

att grundaren Müller varit ute efter att skapa ett experimentfält snarare än ett museum menar Waern (1996).

Ett dynamiskt landskap är även det en förutsättning för att skulpturparken ska vara intressant. Dels för att konstnären ska arbeta i, och med landskapet som fond, men också för att det behöver finnas andra upplevelsevärden i en skulpturpark. Det menar både Crenzien, Müller och Dacke. Waern förundras av Insel Hombroichs frodiga och vilda natur och Nordin menar att Wanås vildmark inspirerar den samtida konstnären till att upptäcka och skapa ny konst.

Alla skulpturparker jag behandlat arbetar med platsspecifik konst på ett eller annat sätt, och är mycket medvetna om samspelet mellan konst och natur. I Louisianas fall handlar det mer om placering enligt de principer som Jensen talade om (Crenzien 2009), men utvecklingen går framåt även här. Ett exempel är Richard Serra som 1986 installerade sitt platsspecifika verk av korten stål. Ett annat exempel är Janet Cardiff som 1996 skapade det platsspecifika ljudverket *Louisana Walk*. På Wanås är den platsspecifika utgångspunkten fullständigt övergripande och Müllers, Grundaren till Insel Hombroich, tankar om "Kunst parallel zur natur" (Waern 1996, s.46) visar på hans intresse för att skapa ett intressant möte mellan konst och natur. Placeringen av paviljongerna känns genomtänkt i förhållande till det landskap de står i, även Anatol Herzfelds skulpturer samverkar med naturen på ett intressant sätt.

Alan Sonfists *Time landscape* är även det ett ypperligt exempel på platsspecifik konst och en skulpturpark som tänjer på begreppen konst och park. Verket är helt beroende av sin omgivande kontext, i detta fall Manhattans betonglandskap, som lyfter verket och framhäver dess mening.

Det finns en röd tråd genom de olika skulpturparkerna, oavsett om de är olika till karaktär, och den är det platsspecifika. Konstverket måste placeras så att det står i samklang med sin omgivning, i kontrast eller i harmoni med landskapet. Det är samspelet som är det viktiga menar alla författare. Oavsett om konstnären arbetar i sin egen ateljé utifrån sin vision oberoende av platsen eller om konstnären svarar på platsens omgivning.

De flesta författare talar om vikten av att skapa en helhetsupplevelse. Återigen kommer jag tillbaka till de tankar jag konfronterat om vikten av att tänka platsspecifikt. Konstnären och de ansvariga behöver känna in platsens karaktär och försöka skapa ett intressant möte mellan konst och natur. Därför är det viktigt att inte

upphöja något över de andra, det är naturen och konsten i samspel som skapar helhetsupplevelsen.

”Successful parks take design, art and nature into equal considerations” (Lehane 2008, s.11).

7.2 Analys

I analysen av Wanås och Louisianas skulpturpark har mitt syfte varit att utforska relationen mellan skulptur och natur för att få en bättre förståelse hur skulpturerna är placerade i förhållande till vegetationen. Genom skisser, fotografier och planer har jag undersökt detta möte vilket har gett mig en större kunskap om hur man kan skapa olika typer av vegetation och hur man kan skapa ett intressant samspel mellan skulptur och natur.

7.3 Gestaltningförslag

I mitt designförslag har jag reflekterat över de skulpturparker som jag undersökt i min litteraturstudie och analys. Det har varit till stor hjälp för min egen utformning av Malmös nya skulpturpark. För mig var det viktigt att inte besöka platsen för tidigt eftersom jag först ville undersöka de olika skulpturparkerna innan jag började skissa på min egen utformning. Resultatet hade sannerligen sett annorlunda ut om jag börjat tidigare. Litteraturstudien och analysen har hjälpt mig att förstå vad som är viktigt att tänka på i utformandet av en skulpturpark.

Jag har lärt mig att det är viktigt att förhålla sig till omgivande kontext och karaktär på platsen. Jag har på ett aktivt sätt arbetat med den omgivande kontexten genom att göra dessa platser till en del av parken utan att omforma dem med vegetation (se Illustrationsplan). På det sättet relaterar parken till omgivningen och de byggnader som ligger i närheten vilket utvidgar området och skapar ett större intresse för att besöka parken.

Tanken om att skapa en helhetsupplevelse tar jag med mig i allt från att skapa en dynamisk vegetation till att tänka på platsens egna förutsättningar, oavsett om konsten är ett svar på sin omgivning eller om den är skapad i ateljén utifrån konstnärens inre vision oberoende av plats.

Under arbetets gång har jag kommit närmare en förståelse för platsens potential att omformas till en skulpturpark och jag anser att den har den rätta potentialen.

I mitt utformande av parken har jag fokuserat på vegetationsgestaltningen, konceptet och helheten. Jag har tagit fram olika exempel på vegetation med olika karaktär som kan skapa ett intressant möte mellan skulptur och natur. Wanås vildmark har varit en inspirationskälla, likaså Insel Hombroich vilda och frodiga natur samt Alnarpsparkens dynamiska vegetation. Som jag tidigare nämnde ansåg både Nordin (Wachtmeister 2001) och Söderholm (2010) att Wanås Vildmark var en inspirerande plats. Waern (1996) förundras över Insel Hombroichs frodiga och vilda natur. Jag har även sett andra exempel som jag inte lyft upp i detta arbete, men som arbetar på liknande sätt i utformningen av vegetation till skulpturparker. Det är mot denna bakgrund som jag anser att denna typ av vegetation kan vara inspirerande för den samtida konstnären att arbeta i, och att skapa konst som inspirerar till en dialog mellan natur och konst.

Referenslista

- Badagliacca, V. (2014). Doing and Nothing. *Zeteo*. Tillgänglig: <http://zeteojournal.com/2014/05/21/doing-nothing-garden/> [2016-05-10]
- Blennow, A-M. (2002) *Europas trädgårdar*. Lund: Signum
- Blömeke, C. (2009). *Museum Insel Hombroich*. Ostfildern: Cantz, H. Verlag
- Crenzien, H. (2009). *The Louisiana sculpture park*. Danmark: Louisiana library
- Landi, A. (2011) Separating the trees from the forest. *Artnews*. Tillgänglig: <http://www.artnews.com/2011/0815/separating-the-trees-from-the-forest/> [2016-05-04]
- Lehane, D.N. (2008). Art, Nature, People: The sculpture park experience. I: Harper, G., Moyer, T. (red), *Landscapes for art: Contemporary sculpture parks*. Hamilton: International sculpture center
- Long, K. (2009). Pavilion by Álvaro Siza and Rudolf Finsterwalder, Insel Hombroich Foundation, Ruhr Valley, Germany. *The Architectural Review*. Tillgänglig: <http://www.architectural-review.com/today/pavilion-by-lvaro-siza-and-rudolf-finsterwalder-insel-hombroich-foundation-ruhr-valley-germany/8600969>. [2016-04-20]
- Malmö stad. (2016). *Malmöhus slott*. Tillgänglig: <http://malmo.se/Kultur--fritid/Kultur--noje/Museer--utställningar/Malmo-Museer/Aktuella-utställningar/Slottsholmen/Malmohus-slott.html> [2016-04-25]
- Newhouse, W. (1998). Towards a New Museum. *New York Times*. Tillgänglig: <http://www.nytimes.com/books/first/n/newhouse-museum.html> [2016-05-01]
- Norberg-Schulz, C. (1999). Fenomenet plats. I: *Arkitekturteorier*. Skriftserien Kairos del 5. ss. 89-114.
- Shephard, J.C., Jellicoe, G.A (1986) *Italian gardens of the renaissance*. London: Academy editions

Sonfist, A. (u.å) *Biography*. Tillgänglig: <http://www.alansonfist.com/biography.html> [2016-05-01]

Söderholm, C. (2010). Spindeln som kröp över muren. I: *Fagerström, L., Haglund, E. (red), Plats, poetik och politik*. Malmö: Bokförlaget Arena

Waern, R. (1996). Museum Insel Hombroich. *Arkitektur*. Vol. 8 s. 47-55

Wachtmeister, M. (2001). *Konsten på Wanås*. Stockholm: Byggförlaget

Wanås konst. (2016). *Intervju med grundaren*. Tillgänglig:
<http://www.wanas.se/svenska/Om/Wan%C3%A5sKonst/Intervjumedgrundaren.aspx>
[2016-04-19]

Wanås konst. (2016). *Verksamheten*. Tillgänglig:
<http://www.wanas.se/svenska/Om/Wan%C3%A5sKonst/Verksamhet.aspx>) [2016-04-19]

Wikipedia. (2016) *Anatol Herzfeld*. Tillgänglig:
https://en.wikipedia.org/wiki/Anatol_Herzfeld [2016-04-25]

Wikipedia. (2014) *Skulpturpark*. Tillgänglig: <https://sv.wikipedia.org/wiki/Skulpturpark>
[2016-03-23]

Opublicerat material

Dacke, P. (2016). *Samtal om Insel Hombroich*. Malmö. 2016-05-02

Bildförteckning

-Litteraturstudien

1. Foto av Andreas Lischka. Anatol Herzfeld

Tillgänglig: <https://www.flickr.com/photos/ajok/173376114/in/photolist>

2. Foto av Neo II. Villa d'este:

Tillgänglig: https://www.flickr.com/photos/neo_ii/5065222342/in/photolist

3. Eget foto. Louisiana skulpturpark
4. Eget foto. Henry Heerup. Louisiana skulpturpark
5. Eget foto. Kathleen Shimert. Wanås
- 6-7. Foto från Alan Sonfist hemsida. Före och efter. Med tillåtelse av Alan Sonfist
assistent: http://www.alansonfist.com/paintings_time_landscape.html
8. Foto från Alan Sonfist hemsida. Sektion. Med tillåtelse av Alan Sonfist assistent::
http://www.alansonfist.com/drawings_time_landscape.html
9. Foto av Socks studio. Karta över Insel Hombroich. Tillgänglig: <http://socks-studio.com/2015/02/22/chapels-in-the-landscape-erwin-heerichs-11-pavilions-for-the-museum-insel-hombroich/>
10. Foto av Socks studio. Tornet. Tillgänglig: <http://socks-studio.com/2015/02/22/chapels-in-the-landscape-erwin-heerichs-11-pavilions-for-the-museum-insel-hombroich/>
11. Foto av Socks studio. Orangeriet. Tillgänglig: <http://socks-studio.com/2015/02/22/chapels-in-the-landscape-erwin-heerichs-11-pavilions-for-the-museum-insel-hombroich/>
12. Foto av Socks studio. Vitrine. Tillgänglig: <http://socks-studio.com/2015/02/22/chapels-in-the-landscape-erwin-heerichs-11-pavilions-for-the-museum-insel-hombroich/>
13. Foto av P2cl av Vitrine paviljongen. Tillgänglig:
"<https://www.flickr.com/photos/p2cl/1302260431/in/photolist->
14. Foto av Andreas Lischka. Anatol Herzfeld. Tillgänglig:
<https://www.flickr.com/photos/ajok/173397562/in/photolist->

15. foto av Chen Zou. Song Dongs Doing Nothing Garden. Tillgänglig:

<https://www.flickr.com/photos/hopscotchinda/7738618210/in/photolist->

-Analys

Egna Illustrationer och foton

-Gestaltningförslag

Egna foto, egna illustrationer

7. Foto av Susanne Nilsson. Malmöhus slott. Tillgänglig:

<https://www.flickr.com/photos/infomastern/11052265945/in/photolist>

8. Malmö Stad. Plan över parken vid Malmöhus slott. Med tillåtelse av Carina Karlsson

1. Foto av Ulf Liljankoski. Olbram Zoubek. Tillgänglig:

<https://www.flickr.com/photos/whyld/6083153200/in/photolist>

2. Foto av Lettuce. Andy Goldsworthy- England. Tillgänglig:

<https://www.flickr.com/photos/53314395@N00/2854920903/in/photolist>

3. Foto av Ayla Turan. Ayla Turan- turkiet. Med tillåtelse av Ayla Turan:

http://www.aylaturantan.com/Photoalbum_contents.aspx?Albumid=8&grp=1

4. Foto av Jaime Silva. Gintaros Karosas. Tillgänglig:

<https://www.flickr.com/photos/20792787@N00/314392598/in/photolist>

5. foto av Chen Zou. Song Dongs Doing Nothing Garden. Tillgänglig:

<https://www.flickr.com/photos/hopscotchinda/7738618210/in/photolist->

6. Foto av Dan Snow. Alfio Bonnanno- Italien. Med tillåtelse av Dan Snow:

<http://www.dansnowstoneworks.com/>

7. Foto av Priyan Nithya. Nek Chand. Tillgänglig:

https://www.flickr.com/photos/nithya_priyan/2953641337/in/photolist-

8. Foto av Andreas Lischka. Anatol Herzfeld. Tillgänglig:

<https://www.flickr.com/photos/ajok/173397562/in/photolist->